

Story

Andrej Szaharov: egy díj és névadója

Amikor húsz éve a moszkvai télben meghalt Andrej Szaharov, a szovjet hidrogénbomba atyja, akkor már nemzetközi hírnévre tett szert a hidegháborús rendszerrel való szembenállásáért. A Nobel-békedíjjal kitüntetett szovjet magfizikust nyugtalanította munkájának az emberiség jövőjére gyakorolt hatása, így igyekezett ráébreszteni az embereket a nukleáris fegyverkezési verseny veszélyeire. Róla kapta a nevét az Európai Parlament emberi jogi kitüntetése.

Andrej Szaharov élete

1921: Andrej Dmitrijevic Szaharov május 21-én, értelmiségi családban született Moszkvában.

1942–47: Fizikus apja nyomdokaiba lépve, a moszkvai egyetem fizika szakán lediplomázik, majd doktori fokozatot szerez.

1948: A háború után több szovjet tudóstársával együtt egy kutatólaboratóriumban a hidrogénbomba előállításán dolgoznak.

1950-es évek vége: Szaharovot egyre inkább nyugtalanítják a hidrogénbomba-programmal kapcsolatos erkölcsi aggályok. Fokozatosan a nukleáris leszerelés, majd az 1963-as részleges atomcsend egyezmény támogatója lesz.

1967–68: Fordulóponthoz érkezik a fizikus élete. 1967-ben felszólítja a szovjet vezetést, hogy fogadják el az ellenrakéták telepítésének elutasítására vonatkozó amerikai javaslatot, ellenkező esetben – figyelmeztetett – csak fokozódik a fegyverkezési verseny.

A következő évben a *New York Times*-ban publikált egy esszét *Megjegyzések a békéről, a békés együttélésről és a szellemi szabadságról* címmel. Ezzel „tettem egy határozott lépést”, írta memoárjaiban, „hogy disszidens legyek”. Az esszében a fegyverek leszerelése és a Nyugattal való együttműködés mellett foglalt állást. „Elmozdítottak szigorúan titkos állásomból és megfosztottak a szovjet nomenklatura által biztosított privilégiumaimtól” – emlékezett vissza Szaharov.

1970: Moszkvában megalapítja a szovjet emberjogi bizottságot.

1975: Erőfeszítéseit 1975-ben Nobel-békedíjjal jutalmazták. Útlevíkérelmét elutasítják, így a díj kiosztásakor felesége Jelena Bonnert helyettesíti.

1979–80: Mivel 1979-ben helytelenítette a szovjet csapatok bevonulását Afganisztánba, 1980 elején Gorkijba (ma Nyizsnyij Novgorod) száműzték. Később felesége is követi őt.

1986: Mihail Gorbacsov pártfőtitkár hívására visszatért Moszkvába.

1988: Az Európai Parlament megalapítja a „gondolatszabadságért adományozott Szaharov-díjat”.

1989: Az új szovjet parlament, a kongresszus tagjává választották.

1989. december: Moszkvai lakásán szívinfarktusban meghal Andrej Szaharov.

A parlament és az emberi jogok

Az Európai Parlament Európában és a világ minden részén küzd az emberi jogok, a szabadságjogok és a demokrácia tiszteletben tartásáért. Külügyi bizottsága, emberi jogi albizottsága segítségével, közvetlenül foglalkozik az emberi jogok védelmével az Unión kívül.

A „gondolatszabadságért adományozott Szaharov-díjat” az Európai Parlament ítéli oda minden évben. A díjat 1988-ban alapították, és azokat a személyeket vagy csoportokat tüntetik ki vele, akik vagy amelyek az emberi és alapvető jogok védelme érdekében munkálkodnak.

Szaharov-díj 2010

Október 5-én mutatták be hivatalosan a Szaharov-díj idei kilenc jelöltjét. Majd október 18-án az EP külügyi és a fejlesztési szakbizottsága háromra szűkíti a jelöltek körét. Az Elnökök Értekezlete a győztest október 21-én választja ki, az 50 ezer euróval járó emberi jogi elismerés átadására pedig december 15-én Strasbourgban, ünnepélyes ülés keretei között kerül sor.

A parlament és az emberi jogok

- Az EP minden évben jelentést készít az emberi jogok helyzetéről a harmadik országokban, valamint azok tiszteletben tartásáról az Európai Unión belül.
- Az EP minden plenáris ülésén rendszeresen vitát folytat az emberi jogok megsértésével kapcsolatos esetekről.
- A politikai választások felügyeletére a parlament gyakran küldi képviselőit a világ különböző részeibe.